

Ar-Ge'de "Enerji" ile "Ulaşım, Telekomünikasyon ve Diğer Altyapılar" Alanlarında Düşüş, "Kültür, Eğlence, Din ve Kitle İletişim"de Rekor Büyüme...

DİJİTAL EKONOMİDE DİPTEYİZ!

Kahraman Yapıcı

EMO İzmir Şube Basın-Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) Dijital Ekonomi Görünümü 2015 Raporu, Türkiye'nin bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmişlik düzeyini gözler önüne serdi. Rapora göre, Türkiye, bilgi ve iletişim teknolojileri ihracatı ve araştırma-geliştirme (Ar-Ge) harcamalarının Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya (GSYH) oranı bakımından OECD ülkeleri arasında son sıralarda yer aldı. Patent başvuruları içinde bilgi ve iletişim teknolojileri payı bakımından sondan ikinci, bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki uzmanların toplam işgücüne oranında ise sonuncu oldu.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre, Merkezi Yönetim Bütçesi'nden Ar-Ge'ye 2008 yılında ayrılan yüzde 1.02'lik pay, 2015'de ancak yüzde 1.12 oldu. Elektrik dağıtım başta olmak üzere yoğun özelleştirme sürecinin yürütüldüğü enerji alanına devlet tarafından ayrılan Ar-Ge kaynağında ise dramatik bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Enerji alanının; Merkezi Yönetim Bütçesi'nden ayrılan toplam Ar-Ge harcamaları içindeki payı 2008'deki yüzde 2.43'lük düzeyinden, 2015'de yüzde 0.8'e geriledi. Benzer şekilde "Ulaşım, Telekomünikasyon ve Diğer Altyapılar" alanı ise yüzde 1.84'den, 0.5'e kadar düştü. Buna

karşılık merkezi bütçeden "Kültür, Eğlence, Din ve Kitle İletişim" kalemine 2008'de ayrılan 2 milyon 652.6 bin TL'lik pay ise 2015'de yüzde 3 bine yakın artışla, 49 milyon 106 bin TL'ye kadar yükseldi.

Bilgi ve İletişim Teknoloji İhracatında Çin Egemenliği

OECD'nin hazırladığı Dijital Ekonomi Görünümü 2015 (Digital Economy Outlook 2015) Raporu, 15 Temmuz 2015 tarihinde yayımlandı. Raporda yer alan dünyanın en büyük bilgi ve iletişim teknolojileri ihracatçıları listesine bakıldığında ilk sırada Çin'in konumu dikkat çekiyor. Dünyadaki toplam ihracatın büyük ölçüde Çin'den gerçekleştirilmesi, ülkedeki ucuz işgücü ve hammadde dolayısıyla çokuluslu şirketlerin üretimlerini büyük ölçüde Çin'e kaydırması, istatistiklere yüzde 32 olarak yansdı. Çin'den sonra ikinci sırayı alan ABD'nin payı ise ancak yüzde 9 oldu. Singapur yüzde 8'lik payı ile üçüncü olurken, Güney Kore ve Tayvan yüzde 7 ile dördüncü sırayı paylaştı. Malezya, Almanya, Japonya, Meksika ve Hollanda yüzde 4'lük payları ile sıralamaya girerken, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu dünyanın geri alan ülkelerinin tümünün payı ise yüzde 19 seviyesinde kaldı.

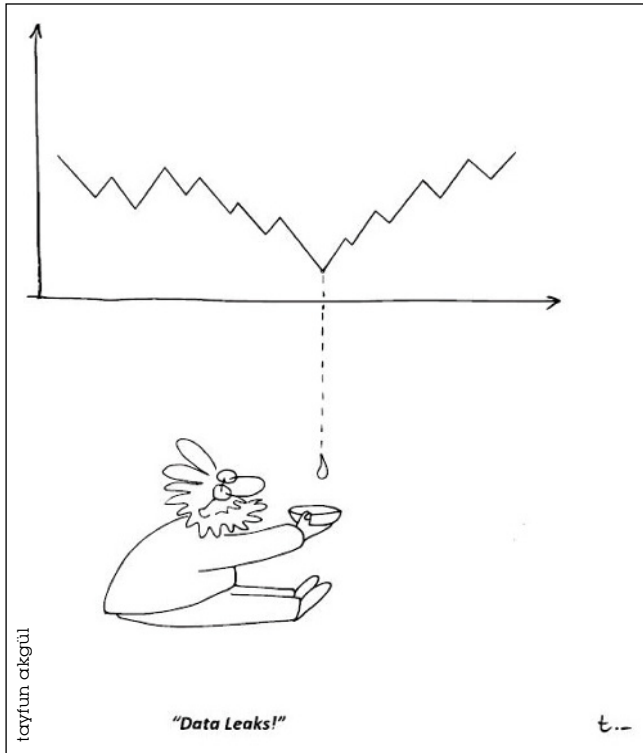
Türkiye Yüzde 0.1'de Kaldı

Ülkelerin farklı büyüklükteki ihracat yapılarının etkisini dışarıda bırakan ve toplam ihracat içindeki bilgi ve iletişim teknolojilerin payına ilişkin verilerde ise Türkiye sondan dördüncü sırada yer aldı.

Raporun İnternet üzerinden yayımlanan ek dosyalarının ilgili bölümüne bakıldığında, 2013 yılında Türkiye'nin toplam ihracatının yalnızca yüzde 0.1'i bilgi ve iletişim teknolojilerine dayalı gözüküyor. İrlanda toplam ihracatının yüzde 13.75'ini oluşturan 52 milyar dolarlık büyüklük ile bilgi ve iletişim teknolojileri ihracatında 2013 yılında lider pozisyonunda bulunurken, Türkiye'nin aynı yıl ulaştığı rakamsal büyüklük ise yalnızca 0.4 milyar dolarda kaldı. Sıralamada ilk 5 ülke; İrlanda, Hindistan, Almanya, ABD ve İngiltere oldu. Estonya, Türkiye, Şili, Meksika ve İzlanda en son sıralardaki ülkeleri oluşturdu. İlk iki ülkenin toplam ihracat içindeki payı yüzde 10'un üzerinde olurken, en sondaki 2 ülke ise yüzde 0.1'in altında kaldı.

Türkiye Ar-Ge Payında Son Sıralarda

GSYH'da Ar-Ge harcamalarının payına bakıldığında; Türkiye, 35 OECD ülkesi arasından sondan 6. sıraya yerleşti.

Listenin ilk sırasında yüzde 3.5'lik pay ile yer alan İsrail'in sadece bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yaptığı Ar-Ge'nin payı bile yüzde 1.48 oldu. Listenin ikinci sırasında yüzde 3.26'lık payı ile Güney Kore bulunurken, yüzde 2.65 ile Japonya, yüzde 3.36 ile Finlandiya ve Tayvan, yüzde 2.28 ile İsveç ve yüzde 2.05 ile İsviçre listenin üst sıralarında kendilerine yer buldular.

Listenin sonunda ise yüzde 0.5'in altında kalan 6 ülke yer aldı. Türkiye yüzde 0.45 ile sondan altıncı olurken, Slovak Cumhuriyeti yüzde 0.38 ile sondan beşinci, Polonya yüzde 0.33 ile sondan dördüncü, Yunanistan yüzde 0.23 ile sondan üçüncü, Romanya yüzde 0.19 ile sondan ikinci ve Meksika yüzde 0.17 ile sonuncu oldu.

Tablo 1: Bilgi ve İletişim Teknolojileri Uzmanlarının İşgücüne Oranı (Yüzde)

Ülkeler	2011	2014
Finlandiya	5.76	6.05
İsveç	5.10	5.26
Lüksemburg	3.82	5.02
İsviçre	4.37	4.86
İngiltere	4.59	4.75
Kanada	4.23	4.66
İrlanda	4.25	4.36
Hollanda	4.04	4.28
İzlanda	3.46	4.25
Danimarka	3.91	4.16
ABD	3.86	4.07
Estonya	3.54	4.00
Belçika	3.67	3.84
Avustralya	3.63	3.79
Norveç	3.62	3.75
Almanya	2.86	3.48
Çek Cumhuriyeti	3.32	3.47
Slovenya	3.50	3.44
Avusturya	3.19	3.32
Macaristan	2.77	3.29
Portekiz	1.93	3.03
İspanya	2.88	2.98
Fransa	2.52	2.84
İtalya	2.52	2.74
Slovak Cumhuriyeti	2.66	2.57
Polonya	2.00	2.42
Letonya	2.08	2.05
Yunanistan	1.64	1.72
Türkiye	0.89	1.08

Listenin son sıralarında kalan Türkiye'nin verilerine özel olarak bakıldığında; 2013 yılında GSYH'ya toplam Ar-Ge harcamalarının oranı yüzde 0.45 olurken, bilgi ve iletişim teknolojileri alanına yönelik Ar-Ge harcamalarının payı ise 0.13 olarak gerçekleşti.

Patent Başvurusunda Sondan İkinciyiz

Gelişmenin temel göstergelerinden biri olan patent sayılarına ilişkin veriler ise bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin patent başvurularının toplam başvurulara oranı açısından Türkiye'nin 2010-2012 yılları arasında sondan ikinci olduğunu gösteriyor.

Çin yüzde 61.88 ile liste başında yer alırken; Malezya yüzde 55, Finlandiya yüzde 54.1, Güney Kore yüzde 47.82, İsveç yüzde 46.97, Singapur yüzde 46.57, İsrail yüzde 44.09 ile listenin üst sıralarında yer aldı. Dünya ortalaması yüzde 39.08, OECD ortalaması yüzde 37.03 olurken; 28 AB üyesinin ortalaması yüzde 27.75'de kaldı. Listenin sonunda ise yüzde 15'in altında 4 ülke yer aldı: Brezilya yüzde 14.85, Meksika yüzde 14.54, Türkiye yüzde 14.02 ve Şili yüzde 11.59.

Türkiye Uzman Oranında Son Sıra

Aralarında Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) üyelerinin de bulunduğu bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki uzmanların toplam işgücüne oranına bakıldığında Türkiye'nin son sırada yer aldığı görülüyor.

Listenin en üst sırasında yer alan Finlandiya'da 2014 yılında çalışanların yüzde 6.05'ini bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki uzmanlar oluştururken, listenin son sırasındaki Türkiye'de ise bu oran yüzde 1.08'de kaldı. Finlandiya'nın ardından İsveç, Lüksemburg, İsviçre, İngiltere, Kanada, İrlanda, Hollanda, İzlanda, Danimarka ve ABD listenin üst sıralarında görülürken, yüzde 4'ün üstündeki oranları ile dikkat çektiler. Yüzde 2'nin altındaki oranı ile Yunanistan, Türkiye'nin hemen üstünde yer aldı.

Türkiye Ar-Ge'de Yerinde Sayıyor

Konuya ilişkin TÜİK'in verileri ise "Merkezi Yönetim Bütçesinden Araştırma Geliştirme Faaliyetleri İçin Ayrılan Ödenek ve Harcamalar" başlığı altında ilk olarak 2013 yılında 2008-2013 verileri açıklandı. Veriler; devlet tarafından finanse edilen "kamu kurum ve kuruluşları, ticari sektör, kar

amacı gütmeyen özel kuruluşlar ve yükseköğretim sektöründe gerçekleştirilen Ar-Ge” çalışmalarını birlikte yine devlet tarafından finanse edilen uluslararası kuruluşlar dahil olmak üzere yurtdışında yaptırılan Ar-Ge çalışmalarını kapsıyor. Çalışmada ayrıca direkt olarak bütçeden ayrılmamasına rağmen, vergi indirimi veya istisnalara dayalı desteklere ilişkin de bilgilere yer veriliyor.

TÜİK, “Merkezi Yönetim Bütçesi’nden Araştırma Geliştirme Faaliyetleri İçin Ayrılan Ödenek ve Harcamalar, 2014-2015” istatistiğini ise 18 Haziran 2015 tarihinde açıkladı. İstatistiğe göre; Merkezi Yönetim Bütçesi’nden Ar-Ge faaliyetleri için gerçekleştirilen harcama 2014 yılı için 5 milyar 611 milyon TL olurken, 2015 yılında ise 5 milyar 850 milyon TL’ye yükseldi.

Geçmiş yıllarda yayınlanan istatistiklerde yer alan bilgiler derlendiğinde, merkezi yönetim bütçesindeki Ar-Ge harcamaları 2008’de 2.4 milyar TL iken, 2009’da 3.6 milyar, 2010 yılında 3.8 milyar, 2011’de 4.4 milyar, 2012’de 4.5 milyar, 2013’de 5.8 milyar TL’ye yükseldi. 2014’de ise 5 milyar 611 milyon TL’ye düştü ve 2015’de ise 5 milyar 850 milyon lira oldu.

İstatistiklere göre 2008’den 2015’e kadar geçen dönemde Ar-Ge harcamaları yüzde 141 artış gösterdi. Rakamlar ciddi bir artışa işaret etse de GSYH’ya oranı ve merkezi yönetim bütçesi içindeki oranına bakıldığında büyümenin minimal düzeylerde olduğu görülüyor. Ar-Ge harcamalarının GSYH’ya oranı 2008’de yüzde 0.26 düzeyinden 2014’de ancak yüzde 0.32’ye kadar yükselirken, merkezi yönetim bütçesindeki payı da yüzde 1.02’den, ancak yüzde 1.12’ye çıkabildi.

Belirlenen sosyo-ekonomik hedefler kapsamında merkezi yönetim bütçesinden Ar-Ge faaliyetleri için yapılan harcamaların hangi alanlarda kullanıldığına bakıldığında ise 2015 yılı için yüzde 40.2 oranıyla “Üniversite Fonlarından Finanse Edilen Genel Bilgi Gelişimi” kaleminin ön plana çıktığı görüldü. Ardından yüzde 21 oranıyla “Savunma” gelirken, üçüncü sırada yüzde 16,2 oranıyla “Endüstriyel

Üretim ve Teknoloji” yer aldı. “Diğer Kaynaklardan Finanse Edilen Genel Bilgi Gelişimi” yüzde 9.1 ile dördüncü sırada yer alırken, “Yeryüzünün Keşfi ve Kullanımı” yüzde 3.4 ile beşinci, “Eğitim” yüzde 2.7 ile altıncı, “Tarım” 2.6 ile yedinci oldu. “Çevre” yüzde 1.3 ile sekizinci olurken, yüzde 0.8 oranıyla “Kültür, Eğlence, Din ve Kitle İletişim” ile “Enerji” dokuzunculuğu paylaştı. “Siyasi ve Sosyal Sistemler, Yapılar ve Süreçler” yüzde 0.6’lık payla on birinci olurken, “Ulaşım, Telekomünikasyon ve Diğer Altyapılar” ile “Sağlık” alanları yüzde 0.5’erlik paylarıyla sondan ikinciliği paylaştı. “Uzayın Keşfi ve Kullanımı” ise yüzde 0.3 ile sonuncu sırada yer aldı.

İstatistiklere yansıyan 2008’den 2015’e uzanan değişimde; “Kültür, Eğlence, Din ve Kitle İletişim” alanının Ar-Ge faaliyetlerine yönelik aldıkları parasal pay yüzde 2 bin 914 büyüdü. Ar-Ge’ye ayrılan devlet bütçesinden aldıkları pay açısından “Endüstriyel Üretim ve Teknoloji” yüzde 304, “Eğitim” yüzde 178, “Savunma” yüzde 151, “Üniversite Fonlarından Finanse Edilen Genel Bilgi Gelişimi” yüzde 150 büyüme gösterdi. “Yeryüzünün Keşfi ve Kullanımı” yüzde 118, “Diğer Kaynaklardan Finanse Edilen Genel Bilgi Gelişimi” yüzde 115, “Siyasi ve Sosyal Sistemler, Yapılar ve Süreçler” yüzde 89, “Tarım” yüzde 84, “Çevre” 61 ile genel ortalamamın altında büyüdü. “Enerji” yüzde -22, “Uzayın Keşfi ve Kullanımı” yüzde -29, “Ulaşım, Telekomünikasyon ve Diğer Altyapılar” yüzde -30 ve “Sağlık” yüzde -71 küçüldü.

İlk bakışta kapsamaları tam olarak anlaşılmayan kalemlerin tanımlarına bakıldığında üniversite fonlarından veya diğer kaynaklardan finanse edilen “Genel Bilgi Gelişimi”nin doğa, mühendislik, tıbbi, tarımsal, sosyal ve beşeri bilimlerde yapılan Ar-Ge faaliyetlerini içerdiği görülüyor.

“Yeryüzünün Keşfi ve Kullanımı” kalemi ise yer kabuğu ve örtüsünün, denizlerin, okyanusların ve atmosferin keşfi ile bunların kullanımı, iklimsel ve meteorolojik araştırmalar, kutupların keşfi ve hidroloji alanı kapsıyor. Mineral, petrol ve doğalgaz araştırmalarına ilişkin Ar-Ge faaliyetleri de bu kapsamda değerlendiriliyor.

Tablo 2: Ar-Ge Harcamaları Yıllara Göre Gelişimi

Yıllar	Merkezi Yönetim Bütçesinde Ar-Ge Harcamaları (Milyon TL)	GSYİH İçerisindeki Oranı (%)	Merkezi Yönetim Bütçesi İçerisindeki Oranı (%)	Dolaylı Ar-Ge Destekleri (Milyon TL)
2015	5.850	*	1,12	1.491
2014	5.611	0,32	1,12	1.360
2013	5.828	0,37	1,28	923
2012	4.523	0,32	1,11	921
2011	4.426	0,34	1,27	803
2010	3.786	0,34	1,22	668
2009	3.612	0,38	1,28	548
2008	2.427	0,26	1,02	195

*2015 yılı değeri açıklanmadı.

“Siyasi ve Sosyal Sistemler, Yapılar ve Süreçler” başlığı altında yer alan verilerin ise toplumun siyasi yapısı, kamu yönetimi, ekonomik politika, bölgesel çalışmalar, sosyal değişim, sosyal güvenlik ve sosyal yardım, iş organizasyonunun sosyal yönlerini içerdiği görülüyor. Sosyal ayrımcılık benzeri problemleri de içeren sosyal çalışmalar, yoksullukla mücadele yöntemlerinin geliştirilmesi, belirli kategorilerdeki ayrımcılığa uğrayan insanların korunması, ani değişiklikler karşısında sosyal yardım sağlama yöntemlerinin geliştirilmesine ilişkin çalışmaları da içeriyor.

Enerji Ar-Ge’sinde Büyük Çöküş

Özellikle son yıllarda artan yatırımlar ve özelleştirme ihaleleri ile dikkat çeken “Enerji” alındaki Ar-Ge miktarlarına ve oransal gelişimlerine bakıldığında 2008 yılında 58 milyon 992 bin TL’lik harcama yapıldığı görülüyor. Ertesi yıl bu rakam yüzde 16.5 büyüyerek, 68.7 milyon TL’ye çıktı. 2010’da ise yüzde 33.8 ile 91.9 milyon, 2011’de yüzde 3.7’lik büyüme ile 95.3 milyon, 2012’de yüzde 5.4’lük büyümeye 100.4 milyon TL oldu. 2013’de ise yüzde 30.5’lik şok küçülmeye 69.8 milyon TL düzeyine geriledi. 2014’de ise yüzde 44’ü bulan küçülmeye Ar-Ge seviyesi 39 milyon 55 bin TL’ye kadar düştü. 2015’de ise yüzde 18 büyümeye ile 46 milyon 92 bin TL’ye ulaşıldı.

Yaşanan miktarsal küçülmeye göre oransal küçülme daha da çarpıcı oldu. Enerji alanında yapılan harcamaların toplam Ar-Ge harcamaları içindeki oranına bakıldığında; 2008’de yüzde 2.43’lük payın, 2013 yılında 1.2’ye, 2014’de 0.7’ye 2015 yılında yüzde 0.8’e gerilediği görülüyor.

Telekomünikasyon Ar-Ge’si Eriyor

Dışa bağımlılığın yoğun olduğu bir başka alan olan telekomünikasyon verilerini de içerisinde barındıran “Ulaşım, Telekomünikasyon ve Diğer Altyapılar” kaleminin toplam Ar-Ge harcaması 2008 yılında 44.7 milyon TL olmuştu. Hemen ertesi yıl yüzde 21.5 düşüşle 2009’da 35 milyon 53 bin TL’ye geriledi. 2010 yılında da yüzde 25.7’lik düşüş ile gerileme 26 milyon 60 bin TL; 2011 yılında yüzde 1.6’lık gerileme ile 25.6 milyon TL seviyesine indi. Bir sonraki yıl ise yüzde 6.3’lük büyümeye ile 27 bin 263 bin TL’ye yükseldi. 2013’de ise yüzde 78.3’lük büyümeye 48.6 milyon TL’ye yükselerek, 2008’deki seviye rakamsal olarak aşıldı. Ancak 2014’de yaşanan yüzde 42.5’lik küçülme ile yeniden 27 bin 957 TL’ye düştü. 2015’de ise rakam, yüzde 11.4’lük artışla 31 milyon 142 bin TL’ye ulaştı.

“Ulaşım, Telekomünikasyon ve Diğer Altyapılar” a yapılan harcamaların toplam Ar-Ge harcamaları içindeki payına bakıldığında ise 2008’deki 1.84’lük payın zaman içerisinde eriyerek, 2015’de 0.5 seviyelerine kadar düştüğü görüldü.

Ar-Ge’de “Kültür, Eğlence, Din ve Kitle İletişim” Sürprizi

AKP döneminde merkezi yönetim bütçesindeki Ar-Ge harcamalarının 2008’den 2015’e kadar yaşadığı değişime bakıldığında ilginç bir olgu olarak “Kültür, Eğlence, Din ve Kitle İletişim” de yüzde 3 bine yaklaşan rekor bir büyümeye gösterdiği saptandı. Genel ortalama büyümeyi yüzde 141 düzeyinde olduğu düşünülürse, “Kültür, Eğlence, Din ve

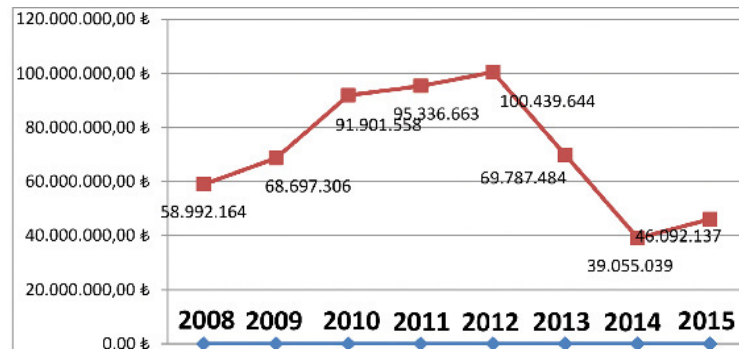
Kitle İletişim” e özel bir önem verildiği ortaya çıkmaktadır. İlgi çeken ve geçmiş yıllara kıyasla ciddi büyümeyi söz konusu olduğu bu kalemin çalışma kapsamında yapılan tanımına bakıldığında detaylı bir içerik ile karşılaşılıyor. “Kültür, Eğlence, Din ve Kitle İletişim” kavramı çalışmada şöyle tanımlanıyor:

“Toplum hayatı üzerindeki etkilerini tanımlamak için, kültürel faaliyetler, din ve boş zaman faaliyetlerinin sosyal olgusu, etnik ve kültürel entegrasyon ve bu alanlardaki sosyokültürel değişimler. Kültür kavramı, bilim, din, sanat, spor ve boş zaman ve bunlarla ilgili olarak da medya, dilin kullanımı ve sosyal entegrasyon, kütüphaneler, arşivler ve harici kültürel siyasetle ilgili Ar-Ge’yi kapsar.”

Çalışmada yapılan toplulaştırma nedeniyle alt alanlara ilişkin özel verilere ulaşılamıyor. Bu nedenle harcamaların ne kadarının eğlence, kültür ve kitle iletişim, ne kadarının dini ve diğer topluluk hizmetleri kapsamında olduğu belirlenemiyor.

“Dolaylı Destekler” Büyüyor

Bütçeden doğrudan ayrılmayan, fakat “Gelir Vergisi”, “Kurumlar Vergisi”, “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri” ve “Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında” kanunlarda yer alan indirim ve istisnalara ilişkin tutarlar TÜİK’in istatistiklerine “Dolaylı Ar-Ge Destekleri” olarak yansıyor. Maliye Bakanlığı’ndan derlenen “Dolaylı Ar-Ge Destekleri” 2008’deki 195 milyon TL’den yüzde 182 artışla 2009’da 548 milyon TL’ye, 2010’da yüzde 22’lik artışla 668 milyon TL’ye, 2011’de yüzde 20 artışla 803 milyon TL’ye, 2012’de yüzde 15 artışla 921 milyon TL’ye ulaştı. Bir sonraki yıl ise 923 milyon TL olan “Dolaylı Ar-Ge Destekleri” 2014’de yüzde 47 artış ile 1.4 milyar TL’ye ulaştı. Bu yıl ise “Dolaylı Ar-Ge Destekleri” nin yüzde 10 artış ile 1.5 milyar TL’ye ulaşması bekleniyor. Böylece “Dolaylı Ar-Ge Destekleri” kapsamında istisnalar ve indirimler yoluyla 2008’de sağlanan 195 milyon TL’lik destek, 2015 yılında, aradan geçen 8 yılda yüzde 666 artış ile 1 milyar 491 milyon TL’ye ulaşacak. Aynı dönemde merkezi yönetim bütçesinden yapılan Ar-Ge harcamaları yüzde 141 artmıştı. Merkezi bütçe kapsamında yapılan harcamalar ve dolaylı destekler toplamı içerisindeki paylara bakıldığında 2008’de yüzde 7.4 paya sahip olan dolaylı desteklerin, 2015’de yüzde 20.3’e kadar yükseldiği görülüyor.

Şekil: Enerji Alanındaki Ar-Ge Harcamalarının Değişimi

Tablo 3: Sosyo-Ekonomik Hedeflere Göre Merkezi Yönetim Bütçesi'nden Ar-Ge Faaliyetleri İçin Ayrılan Ödenek ve Harcamalar

SOSYO-EKONOMİK HEDEFLER	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015		2008-2015 Değişim Oranı
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	
Yer yüzünün Keşfi ve Kullanımı	90.975.743	3,75	61.305.397	1,70	113.277.037	2,99	121.844.841	2,75	144.961.228	3,20	114.213.588	2	151.575.148	2,7	197.891.969	3,4	117,52
Çevre	47.474.490	1,96	52.385.865	1,45	56.411.536	1,49	89.855.298	2,03	80.566.985	1,78	53.859.775	0,9	62.214.153	1,1	76.204.198	1,3	60,52
Uzayın Keşfi ve Kullanımı	20.758.266	0,86	31.993.694	0,89	49.226.878	1,30	36.403.436	0,82	35.953.955	0,79	10.986.473	0,2	12.317.182	0,2	14.701.399	0,3	-29,18
Ulaşım, Telekomünikasyon ve Diğer Altyapılar	44.677.573	1,84	35.053.814	0,97	26.060.900	0,69	25.641.334	0,58	27.263.731	0,60	48.609.277	0,8	27.957.270	0,5	31.142.948	0,5	-30,29
Enerji	58.992.164	2,43	68.697.306	1,90	91.901.558	2,43	95.336.663	2,15	100.439.644	2,22	69.787.484	1,2	39.055.039	0,7	46.092.137	0,8	-21,87
Endüstriyel Üretim ve Teknoloji	234.673.645	9,67	402.839.585	11,15	368.430.925	9,73	368.443.244	8,32	383.776.882	8,48	732.270.217	12,6	870.034.895	15,5	949.086.534	16,2	304,43
Sağlık	91.113.968	3,75	86.560.756	2,40	124.418.787	3,29	73.983.037	1,67	66.517.195	1,47	13.244.241	0,2	20.012.864	0,4	26.734.882	0,5	-70,66
Tarım	82.174.221	3,39	147.990.670	4,10	122.428.742	3,23	152.472.316	3,44	149.059.404	3,30	128.159.946	2,2	128.177.789	2,3	151.420.446	2,6	84,27
Eğitim	57.744.257	2,38	56.695.930	1,57	68.014.257	1,80	61.011.657	1,38	65.892.560	1,46	80.970.026	1,4	159.778.201	2,8	160.661.177	2,7	178,23
Kültür, Eğilence, Din ve Kütle İletişim	1.629.010	0,07	3.485.582	0,10	1.875.282	0,05	2.652.606	0,06	2.769.029	0,06	1.842.407	0	44.177.298	0,8	49.106.009	0,8	2914,47
Siyasi ve Sosyal Sistemler, Yapılar ve Süreçler	18.490.907	0,76	28.745.172	0,80	22.702.997	0,60	48.024.879	1,09	55.839.639	1,23	30.711.121	0,5	30.233.614	0,5	34.965.055	0,6	89,09
Üniversite Fonlarından Finanse Edilen Genel Bilgi Gelişimi	942.064.046	38,82	1.430.203.362	39,60	1.586.532.827	41,91	2.009.340.381	45,40	2.122.207.277	46,92	2.351.394.961	40,3	2.693.313.892	48,0	2.352.823.917	40,2	149,75
Diğer Kaynaklardan Finanse Edilen Genel Bilgi Gelişimi	246.786.893	10,17	285.527.547	7,91	301.565.723	7,97	434.539.545	9,82	495.961.124	10,96	437.008.007	7,5	607.726.947	10,8	531.331.463	9,1	115,30
Savunma	489.196.242	20,16	920.217.443	25,48	853.160.555	22,53	906.416.400	20,48	792.105.012	17,51	1.755.267.528	30,1	764.515.158	13,6	1.228.158.773	21,0	151,06
Toplam	2.426.751.426	100	3.611.702.123	100	3.786.008.002	100	4.425.965.637	100	4.523.313.665	100	5.828.325.048	100	5.611.089.449	100	5.850.320.907	100	141,08

*Kaynak: TÜİK

DEVLET DESTEK VE TEŞVİKLERİ ÇİZELGESİ (EYLÜL 2015)

DESTEĞİN ADI	İLGİLİ KURUM	İLGİLİ BİRİM	MEVZUAT
SANTEZ	BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	Sanayi Genel Müdürlüğü	Sanayi Tezleri Projesinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik • San-Tez Projeslerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik Uygulama Usul ve Esasları
AR-GE DESTEKLEME	BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	Sanayi Genel Müdürlüğü	Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği • Teknolojik Ürünlerin Tanıtım ve Pazarlanmasına İlişkin Destek Yönetmeliği • Organize Sanayi Bölgeleri ve Sanayi Siteleri Projeleri Ödeneklerinin Kullanımı ve Kredilendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar
TEKNOLOJİK ÜRÜN	BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	Sanayi Genel Müdürlüğü	Teknolojik Ürünlerin Tanıtım ve Pazarlanmasına İlişkin Destek Yönetmeliği • Organize Sanayi Bölgeleri ve Sanayi Siteleri Projeleri Ödeneklerinin Kullanımı ve Kredilendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar
OSB DESTEKLEME	BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	Sanayi Bölge Genel Müdürlüğü	Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği • Organize Sanayi Bölgeleri ve Sanayi Siteleri Projeleri Ödeneklerinin Kullanımı ve Kredilendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar
KÜMELENME DESTEK PROGRAMI	BİLİM, SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI	Sanayi Bölge Genel Müdürlüğü	Kümeleme Destek Programı Uygulama Usul ve Esasları • Kümeleme Destek Programı Uygulama Usul ve Esasları
ÇEVRE DESTEK PROGRAMI	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI	Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü	9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 29'uncu Maddesi Uyarınca Atıksu Arıtma Tesislerinin Teşvik Tedbirlerinden Faydalanmasında Uyulacak Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik • Çevre Gelişiminin Takip ve Tahsilat Karşılığı Öngörülen Ödenek Kullanımı Hakkında Yönetmelik
TEŞVİK PROGRAMI	EKONOMİ BAKANLIĞI	Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü	15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar
İHRACAT TEŞVİKLERİ	EKONOMİ BAKANLIĞI	İhracat Genel Müdürlüğü	27/12/1994 tarihli ve 94/6401 sayılı İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararı • 2009/5 sayılı Yurt Dışında Gerçekleştirilen Fuar Katılımlarının Desteklenmesine İlişkin Tebliğ • 2014/4 sayılı Sektörel Nitelikli Uluslararası Yurt İçi Fuarların Desteklenmesine İlişkin Karar • 2006/4 sayılı Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve TURQUALITY®'nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ • 2010/6 sayılı Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ • 2010/8 sayılı Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ • 2011/1 sayılı Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında Tebliğ • 2008/2 sayılı Tasarım Desteği Hakkında Tebliğ • 2000/1 sayılı İstihdam Yardımı Hakkında Tebliğ 10/2/2015 tarihli ve 2015/1 sayılı Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımlarına İlişkin Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı 26/8/2014 tarihli ve 2014/8 sayılı Pazara Giriş Belgelerinin Desteklenmesine İlişkin Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı 17/1/2005 tarihli ve 2005/8391 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı
SERBEST BÖLGE DESTEĞİ	EKONOMİ BAKANLIĞI	Serbest Bölgeler, Yurt Dışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü	6/6/1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu 7/12/1994 tarihli ve 94/6401 sayılı İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararı 21/11/2014 tarihli ve 2014/10 sayılı Teknik Müşavirlik Hizmetlerine Sağlanacak Devlet Yardımlarına İlişkin Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı 26/5/2015 tarihli ve 2015/8 sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Ticaretinin Desteklenmesine İlişkin Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı 26/5/2015 tarihli ve 2015/9 sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Desteklerine İlişkin Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı
ENERJİ VERİMLİLİĞİ VE YENİLENEBİLİR ENERJİ TEŞVİKLERİ	ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI	Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü	Enerji Kaynaklarının ve Enerjinin Kullanımında Verimliliğin Artırılmasına Dair Yönetmelik Enerji Sektörü Araştırma-Geliştirme Projeleri Destekleme Programına (ENAR) Dair Yönetmelik

DESTEĞİN ADI	İLGİLİ KURUM	İLGİLİ BİRİM	MEVZUAT
BALIKÇILIK TEŞVİKLERİ	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü	7/4/2014 tarihli ve 2014/6091 sayılı 2014 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar <ul style="list-style-type: none"> •2014/26 sayılı Balıkçı Gemisini Avcılıktan Çıkarılacak Yapılacak Destekleme Tebliği •2014/27 sayılı Su Ürünleri Yetiştiriciliği Destekleme Tebliği •8/4/2015 tarihli ve 2015/7495 sayılı 2015 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar •Su Ürünleri Yetiştiriciliği Destekleme Tebliği (No: 2015/20)
BİTKİSEL ÜRETİM TEŞVİKLERİ	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü	2008/14268 Çevre Amaçlı Tarımsal Araçların Korunması Programını Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine İlişkin Karar 7/4/2014 tarihli ve 2014/6091 sayılı 2014 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar <ul style="list-style-type: none"> •2014/20 sayılı Çiftçi Kayıt Sistemine Dahil Olan Çiftçilere Mazot, Gübre ve Toprak Analizi Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ 2014/25 sayılı Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeline Göre 2014 Yılı Ürünü Yağlı Tohumlu Bitkiler, Hububat ve Baklagıl Fark Ödemesi Desteğine İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı Uygulama Tebliği •2014/21 sayılı Yurt İçi Sertifikalı Fidan/Çilek Fidesi ve Standart Fidan Kullanımı Desteklemesi Hakkında Tebliğ •2014/16 sayılı Yem Bitkileri Desteklemeleri Uygulama Esasları Tebliği •2014/18 sayılı Yurt İçi Sertifikalı Tohum Üretimini Desteklenmesi Hakkında Tebliğ •2014/19 sayılı Yurt İçi Sertifikalı Tohum Kullanımını Desteklenmesi Hakkında Tebliğ •2014/37 sayılı Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeline Göre Yaş Çay Üreticilerine 2014 Yılı Yaş Çay Ürünü İçin Fark Ödemesi Desteği Yapılmasına Dair Tebliğ •2014/45 sayılı Organik Tarım Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ •2014/46 sayılı İyi Tarım Uygulamaları Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ •2014/35 sayılı Organik Hayvancılık Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ 28/12/2011 tarihli ve 2011/2526 Sayılı Kaliteli Çay Yaprağı Temini Amacıyla Budamaya Tabi Tutulan Çaylıklar Nedeniyle Üreticilerin Uğradığı Gelir Kaybının Tazminine Dair Karar 25/7/2013 tarihli ve 2013/5187 sayılı Fındık Üreticilerine Alan Bazlı Gelir Desteği ve Alternatif Ürüne Geçen Üreticilere Telif Edici Ödeme Yapılmasına Dair Kararda Değişiklik Yapılması Hakkında Karar <ul style="list-style-type: none"> •2013/4 sayılı Fındık Üreticilerine Alan Bazlı Gelir Desteği ve Alternatif Ürüne Geçen Üreticilere Telif Edici Ödeme Yapılmasına Dair Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ 8/4/2015 tarihli ve 2015/7495 sayılı 2015 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar <ul style="list-style-type: none"> •Organik Hayvancılık ve Organik Su Ürünleri Yetiştiriciliğine Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2015/31) •Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeline Göre Yaş Çay Üreticilerine 2015 Yılı Yaş Çay Ürünü İçin Fark Ödemesi Desteği Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2015/25) •Bitkisel Üretim Destekleme Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2015/21)
GIDA TEŞVİKLERİ	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü	7/4/2014 tarihli ve 2014/6091 sayılı 2014 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar <ul style="list-style-type: none"> •2014/23 sayılı Bitkisel Üretimde Biyolojik ve/veya Biyoteknik Mücadele Destekleme Ödemesi Uygulama Tebliği •14/6/2010 tarihli ve 2010/627 sayılı Patates Sigilli Görülen Alanlarda ve Güvenlik Kuşağında Uygulanacak Desteğe İlişkin Karar •2013/21 sayılı Patates Sigilli Görülen Alanlarda ve Güvenlik Kuşağında Uygulanacak Desteğe İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı Uygulama Tebliği •8/4/2015 tarihli ve 2015/7495 sayılı 2015 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar •Bitkisel Üretimde Biyolojik ve/veya Biyoteknik Mücadele Destekleme Ödemesi Uygulama Tebliği (No: 2015/22)
HAYVANCILIK TEŞVİKLERİ	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	Hayvancılık Genel Müdürlüğü	7/4/2014 tarihli ve 2014/6091 sayılı 2014 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar <ul style="list-style-type: none"> •2014/22 sayılı Hayvancılık Desteklemeleri Hakkında Uygulama Esasları Tebliği •2014/60 sayılı Çiğ Sütün Değerlendirilmesine Yönelik Destekleme Uygulama Esasları Tebliği •19/3/2014 tarihli ve 2014/6359 sayılı Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Konya Ovası ve Doğu Karadeniz Projeleri Kapsamındaki İllerde Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar •2015/4 sayılı Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Konya Ovası ve Doğu Karadeniz Projeleri Kapsamındaki İllerde Hayvancılık Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Uygulama Esasları Tebliği •28/1/2013 tarihli ve 2013/4278 sayılı Güneydoğu ve Doğu Anadolu Projesi Kapsamındaki İllerde Kurulacak Damızlık Sığır İşletmesi Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar •2013/7 sayılı Güneydoğu ve Doğu Anadolu Projesi Kapsamındaki İllerde Kurulacak Damızlık Sığır İşletmesi Yatırımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar •8/4/2015 tarihli ve 2015/7495 sayılı 2015 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar •Hayvancılık Desteklemeleri Hakkında Uygulama Esasları Tebliği (No: 2015/17)

DESTEĞİN ADI	İLGİLİ KURUM	İLGİLİ BİRİM	MEVZUAT
TARIMSAL DESTEKLEME	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	Tarım Reformu Genel Müdürlüğü	<p>7/4/2014 tarihli ve 2014/6091 sayılı 2014 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar</p> <ul style="list-style-type: none"> •2014/24 sayılı Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemine Dâhil Olan Tarımsal İşletmelere Katılım Destegi Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ •18/1/2011 tarihli ve 2011/1409 sayılı Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımlar ile Makine ve Ekipman Alımlarının Desteklenmesine İlişkin Karar •2014/13 sayılı Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Kapsamında Bireysel Sulama Makine ve Ekipman Alımlarının Desteklenmesi Hakkında Tebliğ •2014/10 sayılı Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Kapsamında Makine ve Ekipman Alımlarının Desteklenmesi Hakkında Tebliğ •2013/59 sayılı Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ •2014/43 sayılı Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ •2013/5720 sayılı Tarım Sigortaları Havuzu Tarafından Kapsama Alınacak Riskler, Ürünler ve Bölgeler ile Prim Destegi Oranlarına İlişkin Karar •30/9/2014 tarihli ve 2014/6849 sayılı Tarımsal Ürünlerin 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu Çerçevesinde Lisans Alarak Faaliyet Gösteren Depolarda Muhafaza Edilmesi Halinde Kırsal Destekleme Ödemesi Yapılmasına İlişkin Karar •2014/62 sayılı Lisans Alarak Faaliyet Gösteren Depolarda Muhafaza Edilen Tarımsal Ürünler İçin Kırsal Destekleme Ödemesi Yapılması Hakkında Tebliğ •8/4/2015 tarihli ve 2015/7495 sayılı 2015 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar •Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sistemine Dâhil Olan Tarımsal İşletmelere Katılım Destegi Ödemesi Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2015/24) •Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (No: 2015/16)
TARIMSAL AR-GE DESTEKLERİ	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI	Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü (TAGEM)	7/4/2014 tarihli ve 2014/6091 sayılı 2014 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar
YATIRIM DESTEĞİ	GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI	Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü	<p>•Araştırma ve Geliştirme Destek Programına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2014/51)</p> <p>8/4/2015 tarihli ve 2015/7495 sayılı 2015 Yılında Yapılacak Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar</p>
KALKINMA AJANSLARI DESTEĞİ*	KALKINMA BAKANLIĞI	Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü	17/1/2005 tarihli ve 2005/8391 sayılı Dahilde İşleme Rejimi Kararı
YAYIN DESTEĞİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü	<p>•15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'ın 9'uncu maddesi</p> <p>Kalkınma Ajansları Proje ve Faaliyet Destekleme Yönetmeliği</p>
SİNEMA DESTEĞİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	Sinema Genel Müdürlüğü	Edebiyat Eserlerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik
KÜLTÜR YATIRIMLARI DESTEĞİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü	<p>•Türk Kültür, Sanat ve Edebiyat Eserlerinin Türkçe Dışındaki Dillerde Yayınlanmasına Destek Projesi Yönergesi</p> <p>Sinema Filmlerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik</p>
ÖZEL TİYATRO DESTEĞİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü	Kültür Yatırım ve Girişimlerine Gelir Vergisi Stopajı, Sigorta Primi İşveren Payı ve Su Bedeli İndirimi ile Enerji Destegi Uygulanmasına Dair Yönetmelik
YEREL YÖNETİM DESTEĞİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü	<p>•Kültür Yatırım ve Girişimlerine Taşınmaz Kullanılmasına Hakkında Yönetmelik</p> <p>•Taşınmaz Kültür Varlıklarına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik</p>

DESTEĞİN ADI	İLGİLİ KURUM	İLGİLİ BİRİM	MEVZUAT
TANITIM DESTEĞİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	Tanıtma Genel Müdürlüğü	28/7/2009 tarihli ve 2009/15299 sayılı Kültür ve Turizm Bakanlığının Belgelendirilmesinin İhracatçı Sayılması İçin Sağlamaları Gereken Döviz Miktarına İlişkin Karar •2010/9 sayılı Yurt Dışı Turizm Fuarlarına Katılım ve Turizm Tanıtma ve Pazarlama Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Tebliğ •Kültür ve Turizm Bakanlığınca Yerel Yönetimlerin, Derneklerin, Vakıfların ve Özel Tiyatroların Projelerine Yapılacak Yardımlara İlişkin Yönetmelik
YATIRIM DESTEĞİ	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü	24/5/2010 tarihli ve 2010/478 sayılı Turizm Belgesi Yatırım ve İşletmelere Enerji Desteği Hakkındaki Karar
VERGİ DESTEĞİ	MALİYE BAKANLIĞI	Gelir İdaresi Başkanlığı	193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 89'uncu maddesinin birinci fıkrasının 9 numaralı bendi •3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun 6'ncı maddesi •4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun 8'inci maddesi •5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10/1-a maddesi •5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/A maddesi •5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesinin birinci, ikinci ve dördüncü fıkraları •14/7/2004 tarihli ve 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu'nun 5'inci maddesi •Kültür Yatırım ve Girişimlerine Gelir Vergisi Stopajı Sigorta Primi İşveren Payı ve Su Bedeli İndirimi ile Enerji Desteği Uygulanmasına Dair Yönetmelik •3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun geçici 20'nci maddesi •3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun geçici 30'uncu maddesi •15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'ın 10'uncu maddesi
TAŞINMAZ DESTEĞİ	MALİYE BAKANLIĞI	Millî Emlak Genel Müdürlüğü	29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Ek 3'üncü maddesi •15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar'ın 16'ncı maddesi •Kamu Taşınmazlarının Yatırımlara Tahsisine İlişkin Usul ve Esaslar
ÖTV DESTEĞİ	ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI	Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü	4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu'nun 12'nci maddesi •1/7/2003 Tarihli ve 2003/5868 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı •6 Seri No'lu Özel Tüketim Vergisi Genel Tebliği
AR-GE DESTEKLEME	ULAŞTIRMA, DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Araştırmaları Merkezi Başkanlığı	Araştırma Geliştirme Projelerinin Desteklenmesine İlişkin Yönetmelik
TÜBİTAK DESTEKLERİ	TÜRKİYE BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	Araştırma Destek Programları Başkanlığı	Araştırma Destek Programları Başkanlığı Tarafından Yürütülen Programlara İlişkin Yönetmelik •1000 - Üniversitelerin Araştırma ve Geliştirme Potansiyelinin Artırılmasına Yönelik Destek Programı •1001-Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı •1002-Hızlı Destek Programı Esasları •1003-Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Esasları •1005-Ulusal Yeni Fikirler ve Ürünler Araştırma Destek Programı Esasları •1011-Ulusal Bilimsel Araştırma Projelerine Katılma Programı (UBAP) •3001-Başlangıç Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Usul ve Esasları •3501-Ulusal Genç Araştırmacı Kariyer Geliştirme Programı (Kariyer Programı) •Avrupa Birliği Çerçeve Programı •ERA-NET •Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programına İlişkin Yönetmelik •1007-Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı

DESTEĞİN ADI	İLGİLİ KURUM	İLGİLİ BİRİM	MEVZUAT
TÜBİTAK DESTEKLERİ	TÜRKİYE BİLİMSSEL VE TEKNOLOJİK ARAŞTIRMA KURUMU	Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı	TÜBİTAK Teknoloji ve Yenilik Destek Programlarına İlişkin Yönetmelik •1501-Sanayi Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Projeleri Destekleme Programı Uygulama Esasları •1503-Proje Pazarları Destekleme Programı Uygulama Esasları •1505-Üniversite-Sanayi İşbirliği Destek Programı Uygulama Esasları •1507-KOBI Ar-Ge Başlangıç Destek Programı Uygulama Esasları •1509-Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Uygulama Esasları •1511-Önceki Alanlar Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destekleme Programı Uygulama Esasları •1512-Girişimcilik Aşamalı Destek Programı Uygulama Esasları •1513-Teknoloji Transfer Ofisleri Destekleme Programı Uygulama Esasları •1514-Girişim Sermayesi Destekleme Programı Uygulama Esasları •1515 -Öncül Ar-Ge Laboratuvarları Destekleme Programı •1601-Yenilik Girişimcilik Alanlarında Kapasite Artırılmasına Yönelik Uygulama Esasları •1602-TÜBİTAK Patent Destek Programı Uygulama Esasları
SGK PRİM DESTEKLERİ	SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI	Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü	25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun Geçici 10 uncu maddesi •25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun Geçici 7'nci maddesi •25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 50'nci maddesi •22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30'uncü maddesi •31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 81'inci maddesi •30/5/2013 tarihli ve 2013/4966 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı •28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunun 3'üncü maddesinin 3'üncü fıkrası •14/7/2004 tarihli ve 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu'nun 5'inci maddesi •Kültür Yatırım ve Girişimlerine Gelir Vergisi Stopajı, Sigorta Primi İşveren Payı ve Su Bedeli İndirimi ile Enerji Desteği Uygulanmasına Dair Yönetmelik •15/6/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın 12'nci maddesi
KOSGEB DESTEKLERİ	KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇKLİ İŞLETMELERİ GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI		KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği •Genel Destek Programı Uygulama Esasları •Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları •KOBI Proje Destek Programı Uygulama Esasları •Tematic Destek Programı Uygulama Esasları •İşbirliği-Güçbirliği Destek Programı Uygulama Esasları •Araştırma-Geliştirme İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı Uygulama Esasları •Gelişen İşletmeler Piyasası KOBI Destek Programı Uygulama Esasları •KOSGEB KOBI Kredi Faiz Yönetmeliği •KOSGEB KOBI Kredi Faiz Desteği Yönergesi
ESNAF DESTEKLERİ	TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.		13/1/2015 tarihli ve 2015/7183 sayılı Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketi'nin Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği'ne Bağlı Bölge Birliklerine Ortak Olan Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Kefaletli veya Doğrudan Esnaf ve Sanatkarlara Kredi Kullanılmasına Dair Karar
İHRACAT TEŞVİKLERİ	TÜRKİYE İHRACAT KREDİ BANKASI A.Ş.		25/3/1987 tarihli ve 3332 sayılı Kanun •28/1/2013 tarihli ve 2013/4286 sayılı Türkiye İhracat Kredi Bankası Anonim Şirketinin Kuruluş ve Görevlerine İlişkin Esaslar
IPA TEŞVİKLERİ	MERKEZİ FINANS VE İHALE BİRİMİ		2008/14450 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Avrupa Toplulukları Komisyonu Arasında Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) ile Temin Edilen Yardımın Uygulanması Çerçevesinde Türkiye Cumhuriyetine Sağlanan Avrupa Topuluğu Mali Yardımlarıyla İlgili İşbirliği Kuralları Hakkında Çerçeve Anlaşma'nın Onaylanması Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı
TARIMSAL DESTEKLEME	TARIM VE KIRSAL KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU BAŞKANLIĞI		4/5/2007 tarihli ve 5648 sayılı Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
İŞKUR DESTEKLERİ	TÜRKİYE İŞ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği
HAZİNE DESTEKLERİ	KREDİ GARANTİ FONU A.Ş.		14/7/2009 tarihli ve 2009/15197 sayılı Kredi Garanti Kurumlarına Sağlanacak Hazine Desteğine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar
TTGV DESTEKLERİ	TTGV		14/6/1991 tarihli ve 91/1939 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı •Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) Mali Uygulama Esasları

* Kalkınma Ajansları destekleri kapsamında birçok destek türü bulunmaktadır.